

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. novembra 1892.

Politiški oddelek.

Češki shod.

Dne 2. t. m. je bil važen shod. Sešli so se bili zastopniki vseh čeških strank, da se posvetujejo o sedanjem političnem položaji in o skupnem postopanju. O tem shodu se je že poprej mnogo pisalo in govorilo. Sprva se je nameravalo sklicati shod vseh čeških državnih in deželnih poslancev iz Češke, Moravske in Šlezije. Pozneje so pa iz raznih uzrokov sklenili sklicati le shod odposlancev raznih čeških strank. Da se ni sklical shod vseh čeških poslancev, je pač več važnih uzrokov. Toliko je pa gotovo, da je na shodu vladalo lepše soglasje, ko ni bilo vseh čeških poslancev, nego bi bilo, ko bi bili prišli še dr. Vašaty in nekateri njegovi somišljeniki. Kdo ve, bi se li bilo sploh doseglo kako sporazumljenje, da so prišli tudi vsi radikalnejši elementi mladočeške stranke. Prav lahko bi se bilo zgodilo, da bi s svojim terorizmom bili še zmernejše elemente zapeljali k popolni nespravljalivosti.

Na drugi strani se je pa bati, da bode shod imel manj praktičnega vspeha, ker na njem niso bili vsi češki zastopniki. Vašaty in tovariši se ne bodo čutili zavezane držati se sklepov tega shoda, ker sami niso bili zraven. Že tako se govori, da mislijo Vašaty in tovariši osnovati svoj list, kateri bodo pobijal spravljlivejšo politiko mladočeških oportunistov. Vašaty je že bil jako nevoljen, da ni voljen v delegacijo, in to, da ga niso poslali na ta shod, ga je gotovo še bolj razburilo. Mi ne vemo, koliko ima on vpliva pri češkem narodu, da celo nadejamo se, da bode zmagal zdravi razum. Bojazni pa vendar ne moremo zakriti, da utegne tudi zmagati nepremišljenost, kakor je že večkrat. Dr. Gregr in tovariši so s svojimi agitacijami narod razburili in nahujskali tako proti Staročehom, da je jim sedaj malo težko se poprijeti zmernejše politike. Kakor je dr. Rieger z mnogoletnimi agitacijami za češko državno pravo delal le za dr. Gregra, tako je

tudi mogoče, da sta oba dr. Gregra delala s svojimi agitacijami le za Vašatyja. Jedino upanje pri tem je to, da dr. Vašaty ni tako nadarjen, kakor dr. Gregr in torej morda ne bode znal tako izkoristiti si političnega položaja.

Sploh pa moramo reči, da nas veseli, da se je ta shod vendar sešel in da se na njem niso pokazala večja nasprotja. Videlo se je, da je skupno delovanje vseh strank mogoče, ako je le povsod dobra volja. Načelna nasprotja niso baš tako velika. Za češko državno pravo in narodno enakopravnost so vsi od najkonservativnejšega veleposestnika do najradikalnejšega Mladočeha. Pa tudi v družih vprašanjih ni takih nasprotstev, da bi se ne dala premostiti. Nekateri so res za bolj odločno, drugi za zmernejšo politiko, ali vse to bi še ne oviralo sporazumljenja, da bi ne bilo osobnega nasprotja. Kakor pri nas na Slovenskem, tako se tudi na Češkem bije boj največkrat le mej osebami.

Tem osebnim nasprotstvom se pa zna dati nekako navidezno načelno nasprotstvo. Kdor zasleduje pazno politiko in vsako stvar temeljito premotri, že ve, kako se zna z zofističnim zavijanjem takoj najti kako načelno nasprotstvo. Kakor z mnogimi drugimi stvarmi se tudi večkrat s tako imenovano načelno politiko dela največja sleparija. Iz kakega govora ali časniškega članka se iztrga nekaj stavkov, ki se potem zofistično zavijajo in kmalu se nasprotnik naredi za narodovega sovražnika ali kaj družega. Ko bi ne bilo takih zavijanj, koliko manj bi bilo strankarskih preprirov, ki nam Slovanom le škodujejo in koristijo le Nemcem in židovskim liberalcem. Mi le želimo, da bi češki shod v Pragi naredil kolikor je moč konec tako osebni politiki in povzdignil zanimanje za narodno stvar. Če je to dosegel, potem se mu pač ne more odrekati vspeh, posebno če bi bil naredil konec oni politiki, ki podtika rodoljubom, ki se povsem ne strinjajo s tem ali onim, takoj Bog ve kako zlobne namene.

Na shodu se je slišala marsikaka jako pametna beseda, o kateri je želeti, da bi si jo dobro zapomnil

razni češki politiki. Posebno šleška poslanca Swieży in Hrubý sta marsikatero pravično povedala. Naslikala sta, v kako žalostnem položaji so Slovani v Šleziji in deloma tudi na Moravskem, kako jim preti germanizacija. Opozorila sta na to, da se je bati, da levica Šlezijo popolnoma ponemči, če zopet pride na krmilo. Govora teh dveh poslancev sta bila nekak apel do Mladočehov, da naj ne tirajo politike, katera bi utegnila levičarjem zopet pomagati na krmilo.

Od več strani se je naglašalo, da se Čehi pri svoji politiki ne smejo ozirati le na jedno kraljevino, temveč morajo povsod imeti pred očmi vse dežele češke krone in zahtevati narodno enakopravnost in državno pravo za vse češke dežele. To je bilo umestno, ker baš Čehi iz kraljevine se doma prepirajo večkrat za malenkosti, dočim so na Moravskem, v Šleziji v nevarnosti vse večji interesi naroda češkega. Pri pogajanjih o spravi na Dunaji so Staročehi bili naredili veliko napako, da so se ozirali jedino na Češko in iz te napake je izviralo mnogo slabega, kar je staročeško stranko privedlo na rob propada. Treba je torej opominjati češke politike, da ne zaidejo na taka napačna pota. Ko bi se morda Čehi na Češkem pobotali z Nemci sami, bodi tudi za ceno državnega prava, bili bi Čehi na Moravskem in v Šleziji za zmirom izgubljeni.

Posebno je nas razveselila neka izjava kneza Schwarzenberga, ki je naravnost se izrekel, da se njegovi somišljeniki hočejo poganjati za narodno enakopravnost v vseh avstrijskih kronovinah. S to izjavo je ta kavalir pokazal pot, ki pelje do skupnega programa vseh avstrijskih slovanskih strank. Želeti je le, da bi slovanski politiki prav umeli ta miglej in postavili svojo politiko na jedino pravo stališče, stališče narodne enakopravnosti.

Končno se je shod jednoglasno izrekel za stari češki program. Želeti je le, da bi to lepo sporazumljenje, ki se je tukaj doseglo, se tudi zanaprej kazalo in bi se tako hitro ne razdrlo, kakor se je pri nas na Slovenskem. Pred dvema letoma je bil shod slovenskih poslancev v Ljubljani. Doseglo se je bilo najlepše sporazumljenje v vseh važnejših stvareh. Toda žal, kmalu so se pokazali prepiri. Slovenske stranke so začele pozabljati sklepe tega shoda in mnogi, ki hočejo biti vodje slovenskega naroda, se več ne drže slovenskega programa, ki se je tedaj sklenil, programa, ki bi imel nas zjediniti, in le iščejo programov, ki nas ločijo in cepijo, ter tako slabé narodne moči. Bog obvaruj češki narod pred enakimi žalostnimi pojavi.

Pismo iz Amerike.

New York 16. oktobra 1892. (Konec.)

Kaj hočem povedati o torku 12. oktobra? Jaz ne znam, ako bi pero najbolj slavnega pisatelja moglo pristojno opisati, kar se je pri najlepšem vremenu v ladjostaji in na reki Hudson vršilo! Severo-amerikanske vojne ladje, italjanski, španski, francoski jekleni morni orjaci, 56 trdnjav, katere čujejo na tem bregu novi sret, na stotine drugih parobrodov in ladij — vse,

vse to v kinči zastav in živih barv, grom in bučenje topov, parada mornarska, 300 velikih ladij, krik in hrup neštevilnega, do fanatizma vnetega naroda, — kakor sanj bilo je vse to!

Tukaj v Ameriki mora človek imeti močne čutnice (nerve) in Bog ve te so bile ta dan potrebne. Kdo ve koliko tisuč tovarn in parobrodov je tukaj v New Yorku na suhi zemlji in na slani vodi? Misli si, dragi bralec, ti neštevilni parostroji začnejo vsi na en hip, piskati, bučati, cviliti, topi pokati — o ko bi človek mogel biti v takih trenutkih tam pri Vas v kaki mirni vasi, kjer ljudje pravijo: počas', da se mačka ne vstraš'!

Moje pisanje se vleče in vleče in v mislih vidim modrobarveni debeli svinčnik urednika visiti nad vsako besedo, katera se vije iz mojega peresa. Milost! Ker sem tako dolgo bil pripuščen žlebedrati — naj mi bode dovoljeno glavni dan Kolumbovega tedna popisati. Ne, ne popisati — vredništvo „Novic“ mora računati, da papir, črkostavci itd. ima vrednost, katera se pokaže vsak mesec ali teden v sliki gotovih računov.

Pri vsem tem sem pozabil omeniti parado katoliških društev, katero je koračilo 25.000 (petindvajset tisoč) katoličanov. Bralci „Novic“ so brezizjemno vsi katoliki in ta vest jih bode gotovo veselila. Zelo postavni možje so bili ti ameriški občani, kateri so za prekrasnimi zastavami koračili memo z new yorškim nadškofom Corriganom. Da, katolicizem je močen tukaj, in razvija se kakor mladi orjak po vseh severo-ameriških državah. Že nas je 9 milijonov tukaj in Bog bode pomagal naprej!

Slavni dan Kolumbovih praznikov je bil v sredo. Vojaci, redni deželni brambovci, veteranske društva imajoča 50.000 udov, italjansko-amerikanski bersaghi, carabinieri, zamorski (črni) polki iz južnih držav, poljski sinovi v kalpakih, nemški telovadci, čeho-amerikanski sokolci, ogerski husarji z krivimi judovskimi nosovi — vse, vse to in še več je bilo videti. Zvečer je bila parada, — kako bi brž rekel? — slavovozov. Kaj ne nekaj, kar Slovenci ne poznate? Še ime ne! Ime sem jaz znašel. Na iznajdbe imamo mi Amerikani patent. Cel svet ve to. Pa nazaj k slavovozom. To gre tako: več ljudi vkup stopi v pogovor in kmalu pridejo na to, da je na svetu ali v možganih ljudi več reči, katere celo človečanstvo zanimivajo. Slava, stari vek, muzika, učenost, poetika, romantika itd. Če hočejo predstavljati na primer muziko najamejo jeden „lojtern“ voz ga okinčajo prav lepo, potem gredo iskat eno prav lepo deklico, jej dajo v roke eno liro ali kitaro, okoli nje postavijo še nekoliko njenih lepih prijateljic z notami v rokah — vse to postavijo na voz, spredaj jedno godbo: to je slavovoz. Takih slavovozov je bilo preteklo sredo Bog zna koliko in predstavljali so vse mogoče in nemogoče. Se ve da voz „Electra“ ni smel manjkati, ker tukaj je pravo gnjezdo te črne „kunšti“, elektrike.

Pa ne vsega! Sullivan, omenjen v mojem zadnjem pismu je bil premagan od Corbetta. Neumnost — za Vas, ampak ne za Amerikane. Kolera je bila tukaj pa je samo 6 oseb s seboj vzela. V dobrih 3 tednih bode volitev predsednika. Vse bo „all riht“. (Vse bo prav). Izid volitve se še ne ve. Jeden president doli, drugi gori, to je vse jedno — temelj, republike je v nje ustavi.

A. T.

Politični pregled.

Novi olumuški nadškof. — V torek so v Olumuci kanoniki pod predsedstvom cesarskega komisarja ministra Gauča volili novega nadškofa. Pri tej volitvi dobi cesarski komisar 1000, vsak kanonik po 100 cekinov. Voljen je bil nadškofijski kancelar dr. Teodor Kohn. Novi nadškof ima 47 let. V mašnika je bil posvečen 1871. leta, kanonik je pa še le pet let. Več let je bil profesor v olumuški bogoslovski fakulteti. Občno presenečenje je vzbudila njegova izvolitev, ker se